

Podnet na Európsku komisiu v súvislosti so zákonom o odpadoch

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora naďalej kritizuje aplikačnú novelu zákona o odpadoch. To, čo potravinári očakávali od novely, sa nepodarilo presadiť a zákon o odpadoch je podľa nich stále nefunkčný.

Zákon o odpadoch nevytvára vhodné kontrolné mechanizmy pre výrobcov plniacich si rozšírenú zodpovednosť prostredníctvom organizácií zodpovednosti výrobcov (OZV) a monopolizuje trh s OZV. Existuje riziko, že Slovensko môže čeliť pokute zo strany Európskej komisie.

V snahe zabrániť absolútnej monopolizácii na trhu odpadov z obalov sa dokonca niektorí výrobcovia 25. augusta 2017 obrátili aj na Európsku komisiu a upozorňujú na porušenie práva EÚ. Podľa advokáta Jozefa Semančina z advokátskej kancelárie SEMANČÍN & PARTNERS Slovenská republika zlyhala pri kontrole koordinačného centra a nesprávne implementovala európsku legislatívu. Ak sa tieto podozrenia potvrdia, hrozí Slovensku vysoká pokuta.

Navyše nový zákon o odpadoch absolútne nesplnil svoj účel. Napriek tomu, že poplatky za recykláciu stúpili desaťnásobne, objem recyklovaných materiálov sa nezmenil a neboli znížené miestne poplatky za zmesový komunálny odpad. Ministerstvo životného prostredia SR v aplikačnej novele zákona o odpadoch nereagovalo na väčšinu požiadaviek výrobcov potravín, ktoré mohli viesť k vytvoreniu transparentného, efektívneho a spravodlivého systému rozšírenej zodpovednosti výrobcov. Systém, ktorí reálne mohol podporiť na jednej strane zvýšenie recyklácie a zhodnocovania odpadu z domácností v komoditách papier, plast, sklo a kovy, na strane druhej zníženie skládkovania komunálneho odpadu, sa s najväčšou pravdepodobnosťou nedostane do praxe.

„Medzi základné požiadavky slovenských potravinárov naďalej patrí sloboda pri zakladaní organizácií pre prípad kolektívneho plnenia si povinností výrobcov zo zákona o odpadoch a transparentné nakladanie s vyzbieranými finančnými prostriedkami od výrobcov na zabezpečenie zberu a zhodnotenia odpadov z obalov v SR“, zdôrazňuje predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Milan Semančík.

Výrobcovia, vrátane tých slovenských, musia na základe nového zákona o odpadoch od roku 2016 zabezpečiť a financovať v plnom rozsahu zber a zhodnotenie použitých obalov. Pôvodne bol systém financovaný nielen výrobcami, ale aj z miestneho poplatku. Ministerstvo avizovalo, že náklady budú znášať výrobcovia a miestny poplatok za komunálny odpad sa občanom zníži. Doteraz sa tak nestalo.

Systém zberu a zhodnotenia odpadov z obalov je postavený na tom, že časť odpadu z obalov je nevyhnutné vyzbierať priamo z komunálneho odpadu v obciach prostredníctvom špecializovaných združení licencovaných na túto činnosť ministerstvom.

Problém je, že nový zákon nespravil nič s tým, že združenia zastupujúce výrobcov nemali rovnakú štartovaciu pozíciu. Najväčšie združenie má historicky zazmluvnených viac ako 50% obcí a v roku 2016 vyzbieralo až 77% odpadov z obalov a neobalových výrobkov z komunálneho odpadu. Zároveň spolu s druhým najväčším združením držia 90% trhu a sú tak rozhodujúcimi hráčmi v oblasti separovane zberaného odpadu z obalov a neobalových výrobkov z obcí. Zmluvy, ktoré s nimi majú obce uzatvorené, sa dajú vypovedať iba raz za rok a ostatní výrobcovia tak nemajú kde zohnať odpad na zhodnotenie, čím sa systém predražuje.

Združeniam výrobcov, ktoré sa nevedia dostať k obciam, sa tak nedarí vyzbierať dosť odpadu z obcí a

hrozí im zánik. Ministerstvo životného prostredia už dnes vedie niekoľko konaní voči týmto združeniam, aby im odňalo licenciu. Ak sa to stane, hrozí predraženie balených tovarov, keďže by si výrobcovia recyklované kvóty museli draho kupovať v licencovaných združeníach, ktoré majú prebytok obcí. To sa samozrejme prejaví aj v cenách slovenských výrobkov, a to najmä v cenách potravín, keďže približne 80 percent z balených tovarov tvoria potravinové obaly.

Zákon počíta aj s možnosťou, že v takomto prípade by malo nastúpiť koordinačné centrum a zabezpečiť prerozdelenie vyzbieraného separovaného odpadu medzi jednotlivých výrobcov. To ale dodnes nefunguje. I keď zákon už platí viac ako rok a pol, ministerstvo životného prostredia s tým nič nerobí. Výsledkom je, že náklady výrobcov na zber a recykláciu vzrástli po 1.7.2016 desaťnásobne. Očakávané zvýšenie miery separácie odpadu z komunálneho odpadu sa však nedosiahlo. Objem zrecyklovaného odpadu z obalov sa prakticky vôbec nezmenil a aj v roku 2016 bol na úrovni 20,68%, rovnako ako v roku 2014.

Zákonom o odpadoch sa budú zajtra /28.9.2017/ zaoberať poslanci Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie. Podnikatelia dúfajú, že sa im podarí presadiť aspoň časť svojich požiadaviek, že legislatívna zmena v konečnom dôsledku nastolí pre všetkých spravodlivé pravidlá v systéme odpadového hospodárstva a že Európska komisia neuvalí na Slovensko sankcie za zákon o odpadoch.